

Astrid Mathiassen

**Valg og bruk av internasjonale
statistikkilder**

Notater

Forord

Internasjonale organisasjoner, inklusive de store og dominerende FN-organisasjoner og Bretton Woods organisasjoner (Verdenbanken og det Internasjonale Pengefond), har i flere år publisert statistisk informasjon for land innenfor en region, verdensdel eller hele verden. Men rette eller urette har denne statistikken tidligere fått ord på seg for ikke å være sammenlignbar fra institusjon til institusjon, ja selv mellom publikasjoner som skriver seg fra en og samme institusjon kunne man ikke uten videre være sikker på samsvar i datagrunnlag, definisjoner og dermed publiserte data.

Norad og Utenriksdepartementet ba derfor i fjor om at Statistisk sentralbyrå gjennomførte en mindre studie der vi gjennomgikk og dokumenterte kvaliteten og konsistensen på og mellom de forskjellige statistikkilder. Dette arbeidet resulterte i et foreløpig notat som ble oversendt oppdragsgiverne i fjor. Kontor for internasjonal statistisk rådgivning i Statistisk sentralbyrå, har nå ferdigstilt arbeidet i form av dette notatet. Astrid Mathiassen har gjennomført studien og skrevet notatet. Mette Rolland og Bjørn K. Wold har fungert som referansegruppe.

Studien og notatet inngår i det faglige bistandsarbeidet som utføres av Statistisk sentralbyrå og koordineres av Kontor for internasjonal statistisk rådgivning.

Innhold

1. Innledning	5
2. Oversikt over opphav til ulikheter	5
2.1. Ulike kilder	5
2.2. Valutakurs	5
2.3. Kjøpekraftspariteter	6
2.4. Oppdateringsrutiner	6
2.5. Kalenderår versus budsjettår	6
2.6. Definisjoner	6
2.7. Deflatorer	6
2.8. Hva slags tall oppgis	7
2.9. Andre feil	7
3. Metode og kilder for de enkelte institusjonene	7
3.1. Verdensbanken (WB)	7
3.2. OECD/DAC	8
3.3. IMF	8
3.4. FN	9
4. Sammenlikning av statistikk for hovedsamarbeidsland	10
4.1. Økonomiske forhold	10
4.2. Befolkningstall	10
4.3. Konklusjon	10
5. Avslutning	10
5.1. Opphav til avvik	11
5.2. Valg av statistikk kilde	11
Referanser	12
De sist utgitte publikasjonene i serien Notater	14

1. Innledning*

Internasjonale institusjoner som Verdensbanken, IMF, OECD/DAC, og FN publiserer årlig statistikk for økonomiske og sosiale forhold for utviklingsland. Med rette eller urette har disse tallene rykte på seg for å variere fra institusjon til institusjon, og endog fra publikasjon til publikasjon. Dette ryktet baserer seg på den faktiske situasjonen for noen publikasjoner i 1980 årene og tidligere. Spørsmålet vi stiller oss her, og som UD og Norad har stilt oss, er i hvilken grad dette er et problem også nå i 90-årene. I dette notatet vurderer vi derfor datakilder og metodikk for innsamling og bearbeiding av data som de internasjonale kilder legger til grunn for å presentere størrelser for hovedtall som nasjonalprodukt, eksport og import. Notatet tar sikte på å gi informasjon om hva systematiske avvik kan skyldes og få frem svakheter og styrker i de ulike institusjonenes metodeopplegg. Notatet er ment som et enkelt og klargjørende hjelpemiddel til alle typer brukere av statistikken, noen dyptgående diskusjon av metode og definisjoner er derfor ikke på sin plass her. Det bør understrekes at notatet er en skrivebordsstudie som tar sikte på å belyse generelle metodeopplegg de ulike institusjonene bruker. Siden institusjonene ofte henter data fra nasjonale kilder, bør en utvidet studie i tillegg studere metoder for innsamling og bearbeiding av data hos de enkelte nasjonale statistikk kontorer. Videre kunne man utdype spesielle metodeopplegg de ulike institusjonene benytter i tilfeller der metodikken avviker for enkeltland. Det har imidlertid vært utenfor rammen av dette notatet å gå inn på en studie av enkeltland.

I neste kapittel presenterer vi en systematisk oversikt over generelle årsaker til statistiske feilkilder og ulikheter. Med utgangspunkt i statistiske årbøker fra de ulike institusjonene presenterer vi deretter opplysninger angående metodikk for innsamling og bearbeiding av data i samsvar med oversikten i det foregående kapittel. Vi tar så for oss Norads prioriterte samarbeidsland og sammenlikner statistikk i ett år fra ulike internasjonale institusjoner for hvert enkelt av disse landene. I de tilfellene det er mulig henter vi også opplysninger direkte fra de enkelte lands nasjonale statistikker, for å se *om* og eventuelt *hvordan* tallene er bearbeidet. Til sist i notatet følger en samlet vurdering av de ulike statistikk kildene.

2. Oversikt over opphav til ulikheter

Det er flere årsaker til at statistikk kan variere mellom institusjoner eller publikasjoner. I dette kapitlet gjennomgår vi punktvis hvert enkelt av disse. Det ligger utenfor denne studien å gi en utdypende fremstilling av definisjoner, fordeler og ulemper relatert til de følgende punktene. For det formålet henviser vi til Rolland (1994).

2.1. Ulike kilder

De rådata som den bearbejdede statistikk bygger på, kan hentes fra ulike kilder. Ofte innhentes statistikken direkte fra det nasjonale statistiske sentralbyrået eller fra sentralbanken. Institusjonene sender da regelmessig ut skjemaer som den nasjonale kilden fyller ut. Institusjonene kan også hente statistikk fra andre internasjonale institusjoner, eller de kan presentere egne estimater. Institusjonene som vi her tar for oss har sine «hovedleverandører» av statistikk, men for enkeltland kan regelen avvike. Slike tilfeller skal angis i de enkelte landtabellene.

2.2. Valutakurs

Valutakurs benyttes for omregning til felles valuta og da ofte til amerikanske dollar. Det er to grunner til en slik omregning. For det første er det nødvendig med samme måleenhet for å sammenlikne

* Takk til Mette Rolland og Bjørn K. Wold for kommentarer og gjennomlesning underveis.

statistikk på tvers av landegrensler. For det andre gir det ofte en bedre forståelse for brukere av statistikken når den presenteres i en kjent myntenhet. Siden man i u-land ofte støter på problemet med valutakurs som er overvurdert, er det ikke innlysende hvilken kurs som bør legges til grunn ved omregning. Størrelser omregnet til en annen valuta vil være forskjellig alt etter hvilken valutakurs som er lagt til grunn for omregningen.

2.3. Kjøpekraftspariteter

Siden valutakursen ikke alltid reflekterer landets reelle priser selv i land med fullt konvertible valutakurser som f.eks. Norge, omregnes i noen tilfeller økonomiske størrelser til felles valuta med kjøpekraftspariteter (eng: purchasing power parities, PPP). Denne metoden innebærer at en vurderer de enkelte varene og tjenestene i et felles prissett istedet for å bruke de ulike nasjonale prisene og regne om med den offisielle valutakurs. Ved bruk av kjøpekraftspariteter regner en således om verdien på landets produksjon ved å bruke internasjonale referansepriser som enheter. Derved får en med de innenlandske sektorene hvor produksjonen ikke omsettes på verdensmarkedet. Dette fører også til at problemet med overvurderte valutakurser løses. Beregninger av kjøpekraftspariteter er ikke uproblematisk, særlig for utviklingsland der datagrunnlaget er svakt, og fordi det opereres med ulike standarder å beregne kjøpekraftsparitetene etter.

2.4. Oppdateringsrutiner

Det er ofte store forskjeller mellom budsjetterte og faktiske utgifter. Det kan gå flere år fra det første anslaget offentliggjøres til det virkelige beløpet foreligger, og det er ofte svært store forskjeller mellom budsjetterte og faktiske utgifter. Hvis oppdateringsrutiner av statistikk avviker mellom ulike kilder, kan dette gi opphav til avvik i datamaterialene.

2.5. Kalenderår versus budsjettår

Avvik i statistikk kan skyldes at noen kilder oppgir tall for kalenderår, mens andre for budsjettår. I tilfeller der budsjettåret avviker fra kalenderåret velger man i noen publikasjoner å regne om til kalenderår. Man kan da benytte forskjellig omregningsmåte, eller man kan velge å definere kalenderår som det året de fleste av månedene i budsjettåret falt innenfor.

2.6. Definisjoner

Til grunn for definisjonen av nasjonalregnskapstallene ligger System of National Accounts (SNA, 1993). Spesielt for utviklingsland kan definisjonene avvike fra denne standarden. Da er det de enkelte institusjoner som eventuelt reviderer data. Deres metode og prosedyrer kan avvike fra hverandre. Også for andre størrelse, f.eks. sosiale indikatorer, er det viktig å være oppmerksom på hva som legges i begrepene.

2.7. Deflatorer

For å muliggjøre en tidsseriestudie må man skille ut inflasjonsdelen fra reelle endringer i volum. Det er derfor nødvendig å deflatere økonomiske størrelser. Deflatering foretas ved omregning med prisindekser. Bruk av forskjellige prisindekser vil gi opphav til ulike fast-pris estimater. Det er derfor viktig å være klar over hvilken indeks som er brukt for å deflatere. Vanligvis når man deflaterer størrelser i nasjonalbudsjettet, deflaterer man de ulike komponentene som man deretter summerer til BNP. Konsum deflateres ved konsumprisindeksen, eksport ved en egen eksportprisindeks osv. De fleste u-land har en konsumprisindeks. Få u-land har derimot produksjonsprisindekser for nasjonalproduktet. De baserer seg på enhetsprisindekser som er beregnet på grunnlag av rapporterte endringer i volum og pris. En kvalitetsendring vil i slike indekser slå ut som endring i volum og pris, og vil føre til en overvurdering av prisstigningen.

Man må også være oppmerksom på hvilket basisår som er lagt til grunn i en tidsserie. Valg av basisår har betydning for størrelse og utvikling av nasjonalregnskapstall i faste priser.

2.8. Hva slags tall oppgis

Man må være bevisst hva slags størrelser man er på jakt etter. For eksempel oppgir noen håndbøker brutto nasjonal produktet (no: BNP, eng: GDP) mens andre oppgir brutto nasjonal inntekt (no: BNI, eng: GNP).

2.9. Andre feil

Inntastingsfeil eller feil ved utfylling av rapporteringsskjema er en kilde til avvik i statistikken.

3. Metode og kilder for de enkelte institusjonene.

I dette kapittelet tar vi for oss de enkelte institusjonenes (Verdensbanken, OECD/DAC, IMF og FN), fremgangsmåte og metodeopplegg når det gjelder innsamling og bearbeiding av statistikk. Vi baserer oss på institusjonenes egne håndbøker.

3.1. Verdensbanken (WB)

Statistikklider: World Bank Atlas, World Development Report og World Tables

3.1.1. Kilder

Verdensbanken benytter seg av ulike kilder. Hovedkildene er som følger:

- Verdensbankens statistikk kontor innhenter nasjonalregnskapstall i hovedsak direkte fra nasjonale kilder. Kildene er spesifisert i tabellnoter i World Tables, og er for flertallet nasjonale statistiske sentralbyrå.
- Utenriksregnskapet er i hovedsak hentet fra datafilene til IMF's Balance of Payments Statistics Yearbook.
- Tall for varehandel, eksport og import er hovedsakelig hentet fra COMTRADE, FN's handels data system. Data er basert på de enkelte lands tollmeldinger. Data for siste årganger er for mange utviklingsland ofte hentet fra andre kilder eller Verdensbanken har selv estimert dem.
- Sosiale indikatorer er tilpasset FN's definisjoner, og ulike indikatorer er hentet fra spesialiserte internasjonale institusjoner, såsom ILO, World Health Organisation, UN Statistical office, m.fl. Kildene til befolkningstallene er dokumentert for hvert enkelt land i Development Report (1995).

3.1.2. Valutakurs

Konverteringsfaktoren som Verdensbanken hovedsakelig bruker i omregningen fra en valuta til dollar, er lik gjennomsnittet av valutakursen for det gjeldende og de to foregående år, justert for forskjell i relativ inflasjon mellom landet og USA. Det treårige gjennomsnittet glatter ut fluktuasjoner i priser og valutakurser for hvert land. Valutakursen er hentet fra IMF's International Financial Statistical Yearbook (IFSY). Unntak fra IMF's kurs forekommer når Verdensbanken omregner for å rapportere størrelse for budsjettår, eller for å omgjøre til gjennomsnittlig valutakurs (når flere valutakurser er relevante), og i svært sjeldne tilfeller blir IMF kursen justert (dette skal være bemerket i landtabellen).

3.1.3. Kjøpekraftspariteter

World Development Report presenterer årlig kjøpekraftsparitet estimater av BNI per capita. PPP-konverteringsfaktoren bygger på FN's International Comparison Program (ICP). ICP innhenter gjennomsnittlige innenlandske priser for representative varer og utvikler kjøpekraftspariteter i forhold til gjennomsnittlige internasjonale priser. For mange land er estimatene foreløpige og basert på regresjonsberegninger.

3.1.4. Oppdatering

Verdensbanken oppdatere statistikken etterhvert som de får inn nyere tall. Statistikk for samme årgang, men i ulik periode kan derfor avvike fra hverandre.

3.1.5. Kalenderår versus budsjettår

Hvis ikke annet er angitt er statistikken oppgitt for kalenderår.

3.1.6. Definisjoner

Så langt som mulig samsvarer de økonomiske indikatorene med System of National Account (SNA), og sosiale indikatorer samsvarer med FN's definisjoner. Ved regulær gjennomgang av de ulike lands nasjonalregnskap evaluerer Verdensbanken systematisk BNP estimatene, fokuserer på dekning og begreper som er brukt, og når det passer, foretar de justeringer for å bedre sammenlikningen mellom land. Som en del av gjennomgangen vil estimer av BNP bli utviklet for den sist avsluttede perioden. Det er ikke alltid mulig å forene relaterte statistikk fra nasjonalregnskapet, betalingsbalansen og utenrikshandel, p.g.a. anvendte definisjoner og datakilder. Både generelle noter og landtabell noter skal indikere årsak til ulikheter.

3.1.7. Deflatorer

Nasjonalregnskapstall oppgis i World Tables i 20-årige tidsserier i landets egen valuta i løpende og faste priser. Faste priser oppgis for nasjonalregnskapstall. Deflatoren som er lagt til grunn er en enhetsprisdeflator, beregnet på grunnlag av rapportert verdi og volum.

3.2. OECD/DAC

Statistikkilder: Development Co-operation

I Development Co-operation (1995), presenteres bl.a. tall for BNI/capita i US\$, BNI i løpende valuta og populasjonstall. I fotnote til tabellen heter det: "Actual GNP per capita derived from World Bank GNP, and population data (not on World Bank Atlas basis)." Tallene avviker fra Verdensbanken's estimer, grunnen må være bruk av ulik valutakurs ved omregning. Hvilken valutakurs DAC legger til grunn er ikke oppgitt.

3.3. IMF

Statistikkilder: Balance of Payments Statistics Yearbook, International Financial Statistics Yearbook (IFS), World Economic Outlook

3.3.1. Kilder

IMF presenterer forskjellige typer tall i de nevnte publikasjonene. World Economic Outlook publiserer egne estimer. Balance of Payments og IFSY rapporterer i utgangspunktet direkte offisielle regnskapstall fra medlemslandene, og de samarbeider oftest med sentralbanker og finansbanker. Befolkningstall publisert i IMF's statistikker hentes som regel direkte fra FN. Arbeidsmarkedstall hentes fra ILO.

3.3.2. Valutakurs

IFSY presentert valutakursen i amerikanske dollar og i SDR, som er IMF's egen konstruerte valuta. For hvert land oppgis en eller flere kurser alt etter om landet hadde en fastsatt offisiell eller flytende kurs. For hver størrelse oppgis kursen ved utgangen av perioden og som et gjennomsnitt over perioden. I tilfeller ved konverteringer benyttes gjennomsnittskursen. IFSY publiserer likviditet størrelser i dollar, de øvrige størrelsene i landets egen valuta, i World Economic Outlook presenteres nasjonalregnskapstall som prosentvise år til år endringer. For realstørrelsene er endringene oppgitt i volum (dvs. omregnet til faste priser).

3.3.3. Kjøpekraftspariteter

Kjøpekraftsparitetene er basert på data fra FN's ICP, men er beregnet forskjellig fra den indeksen Verdensbanken bruker. Wagner (1995), har studert data og metode underliggende konstruksjonen av PPP indekser og eksaminerer noen av områdene assosiert med bruken av kjøpekraft baserte estimer.

Hun konkluderer med at, generelt, på grunn av data og metodiske årsaker, er bruken av kjøpekrafts-pariteter på nåværende tidspunkt for dårlige for IMF's bruk.

3.3.4. Oppdatering

For årsrapporter fyller IMF ut tall for noen år tilbake og ber hvert enkelt land om å rette disse opp dersom statistikken i mellomtiden er oppdatert. Rutinene her er ifølge IMF selv, ikke bra nok og er opphav til feil i statistikken.

3.3.5. Kalenderår versus budsjettår

Statistikk presenteres for kalenderår. Data relatert til budsjett år er allokert til kalender år, avhengig av hvilket år de fleste av månedene falt innenfor.

3.3.6. Definisjoner

Nasjonalregnskapstall følger SNA standarden. SNA ble revidert i 1993, og de fleste land følger fortsatt 1986 definisjonen. IMF publiserer som regel direkte nasjonalregnskapstall som de nasjonale kildene oppgir. Hvis noe spesielt avviker i definisjonene, skal dette oppgis i fotnoter til de enkelte landtabellene. Når det gjelder utenriksregnskapet foretar IMF røffe tilbakeregninger da definisjonene i større grad varierer her. Varehandel er i hovedsak basert på data fra tollvesenet. Det kan være avvik i tolldataene og i varehandel statistikk hentet fra betalingsbalansen. Disse kan være relatert til dekning av transaksjoner, tidspunktet for transaksjonen kan avvike (tollgrense versus når eierskiftet inntreffer), og klassifikasjon. På pengesiden setter IMF selv sammen detaljene i regnskapet. Demografiske størrelser hentes fra FN's statistikker.

3.3.7. Deflatorer

IFSY oppgir tidsserier for opp til 30-års perioder, en tabell i løpende og en i faste priser. Tabellen i faste priser begrenser seg for u-land til BNP, eksport og import. Indeksen som ligger til grunn ved omregning til eksport og importvolum er en enhetsprisindeks. Når det gjelder deflatoren for nasjonalproduktet fremgår ikke dette klart, men antakelig er også den basert på enhetspriser.

3.4. FN

Statistikkilder: National Accounts Statistics: Main aggregates and detailed tables, Statistical Yearbook, Monthly Bulletin of Statistics, UNDP: Human Development Report

3.4.1. Kilder

Statistikkmiljøet i FN's, National Accounts har løpende kontakt med statistisk sentralbyrå i ulike land. Statistical Yearbook baserer seg på data fra over 40 internasjonale og nasjonale institusjoner. Disse inkluderer flere av FN's egne avdelinger. Statistikk for utenriksregnskapet baserer seg på IMF's statistikker.

3.4.2. Valutakurs

FN bruker gjennomsnittskursen fra IMF's International Financial Statistics Yearbook for omregning til felles valuta.

3.4.3. Kjøpekraftspariteter

I Human Development Report er økonomiske data konvertert til dollar ved bruk av kjøpekraftspariteter hentet fra IMF.

3.4.4. Oppdatering

FN's statistiske avdeling sender til hvert land allerede utfylte SNA skjemaer. Mottaker er bedt om å oppdatere skjemaet med siste nasjonalregnskapstall, og å indikere hvor definisjonene avviker. Data blir så supplementert med annen relevant informasjon fra nasjonale og internasjonale kilder.

3.4.5. Kalenderår versus budsjettår

Hvis ikke annet er bemerket i landtabellen, presenteres tall for kalenderår.

3.4.6. Definisjoner

Nasjonalregnskapstall er definert i henhold til SNA definisjonene. Fotnoter til hver landtabell skal indikere viktige forskjeller i begrep, rekkevidde, dekning og klassifikasjoner.

3.4.7. Deflatorer

National Account opererer med korte tidsserier og legger mindre vekt enn IMF og Verdensbanken på å samstille tallene bakover i tid. Så langt vi kan se fremgår det ikke klart av National Accounts eller Statistical Yearbook, hvilke deflatorer som er lagt til grunn for tidsseriene i faste priser.

4. Sammenlikning av statistikk for hovedsamarbeidsland

For å få et bilde av hvor mye statistikken fra de ulike institusjonene avviker fra hverandre, sammenliknet vi enkelte hovedtall fra de ulike institusjonene. For hvert av hovedsamarbeidslandene til Norad (Eritrea, Etiopia, Malawi, Mosambik, Tanzania, Uganda, Zambia, Zimbabwe, Bangladesh, Nepal, Sri Lanka, Nicaragua, tabell 1-03, stortingsproposisjon nr 1, 1996-97), sammenliknet vi nasjonalregnskapstall og befolkningstall fra håndbøkene til Verdensbanken, IMF og FN. I hovedsak tok vi for oss BNP, eksport, import og befolkningstall for 1990 eller 1991. Vi sammenliknet størrelser i løpende priser. Det lot seg ikke gjøre å sammenlikne volumstørrelser (faste priser), siden de ulike kildene benytter ulikt basisår.

4.1. Økonomiske forhold

Statistikk i IFSY, World Tables og National Accounts avviker av og til noe, men stort sett lite fra hverandre. Avviket er gjennomgående mindre enn 5 prosent og i de fleste tilfellene mindre enn 1 prosent. I ett tilfelle (Tanzania) finner vi at IMF rapporterer en BNP som er rundt 30 prosent høyere enn Verdensbanken og FN's tall. Det er gjennomgående ikke rapportert noen årsak til at tallene skal avvike fra hverandre. Og i alle håndbøkene er statistikken oppgitt for samme tidshorisont (kalender- eller budsjettår). Forskjell i nasjonalregnskapstall i løpende priser, kan skyldes at de enkelte institusjonene har foretatt justeringer som de ikke har oppgitt, (alle de tre institusjonene oppgir at justeringer som finner sted skal rapporteres om i en tabellfotnote), at institusjonene benytter ulike nasjonale kilder og/eller at statistikken i noen tilfeller er oppdatert og i andre ikke.

4.2. Befolkningstall

Befolkningstall er gjennomgående de samme i FN's publikasjoner som i IMF. Befolkningstallet i World Tables, Verdensbanken, avviker noe, maksimalt opp til 5 prosent fra FN's tall. Årsaken kan være at Verdensbanken som nevnt under avsnitt 3.1.1 ofte henter befolkningstall fra andre kilder enn FN.

4.3. Konklusjon

Resultatene fra sammenlikninger for de ovennevnte landene tyder på at det ikke er betydelige justeringer, relativt til hverandre, som finner sted. I de tilfellene hvor vi har tall fra statistiske årbøker i det respektive landet, ser vi at det ikke er foretatt justeringer, eller at justeringer fra de opprinnelige tallene er små.

5. Avslutning

5.1. Opphav til avvik

5.1.1. Kilder

IMF henter sin statistikk i hovedsak fra sentralbanker og finansbanker som ofte estimerer tall for siste årganger, de er derfor tidligere ute med statistikk enn FN som avventer tall fra nasjonale statistiske sentralbyråer. Verdensbanken presenterer ofte egne estimater fra siste årganger hvis tall ikke er tilgjengelige fra nasjonale statistiske sentralbyråer.

5.1.2. Valutakurs

Verdensbanken og FN henter i hovedsak valutakurs for omregning fra IMF. Det skal oppgis når valutakursen varierer fra denne. Verdensbanken bruker et gjennomsnitt over tre år av valutakursen.

5.1.3. Kjøpekraftspariteter

Kjøpekraftsparitet estimert av Verdensbanken og IMF er beregnet på grunnlag av samme statistikk kilde, men med ulik metode, Wagner (1995). Disse avviker derfor fra hverandre. Wagner konkluderer i sin rapport, og i overensstemmelse med World Development Report (1994), med at kjøpekraftsparitet estimert for u-land generelt sett er for dårlige.

5.1.4. Oppdateringsrutiner

Det virker litt tilfeldig hvorvidt statistikken blir oppdatert eller ikke og dette er derfor en kilde til avvik. Det er ikke noe som tyder på at den ene institusjonen fremfor de andre, har bedre oppdateringsrutiner.

5.1.5. Kalenderår versus budsjettår

Det skal oppgis om det er budsjett- eller kalenderår det er snakk om. Forøvrig oppgir IMF at de allokere budsjettår til kalenderår avhengig av hvilket år de fleste månedene faller innefor.

5.1.6. Definisjoner

Definisjonene for de ulike institusjonene er i høy grad i overensstemmelse med hverandre. Alle oppgir at de foretar justeringer hvis avvik fra standard definisjonene er betydelige. Dette er en kilde til at statistikken fra de ulike institusjonene avviker.

5.1.7. Deflaterer

IMF og Verdensbanken presenterer lange tidsserier for nasjonalregnskapstall i volumstørrelser, FN noe kortere tidsserier. Basisår for de ulike kildene avviker, derfor vil også tallene avvike. Forøvrig er metode ved deflatering lite dokumentert i de ulike håndbøker, men det går frem at de benytter en enhetsdeflator basert på verdi og mengde.

5.2. Valg av statistikk kilde

Generell bearbeiding av data og definisjoner sammenfaller i høy grad med hverandre hos de ulike institusjonene. Siden noter i landtabellene angir spesiell bearbeiding og kilder til statistikk, er det vanskelig på generelt grunnlag, å avgjøre hvilke statistikk kilde som er den *beste*. De vurderte institusjonene henter data fra nasjonale kilder, i hovedsak fra statistiske sentralbyrå og sentralbanker. I utviklingsland er det ofte slik at disse institusjonene konkurrerer seg imellom. Hvem som presenterer de mest riktige tallene krever en studie på nasjonalt nivå. Bankene er først ute med statistikk da de ofte presenterer foreløpige estimater, de nasjonale statistiske sentralbyråene foretrekker som regel å publisere endelige tall, noe som tar tid. Forøvrig har de ulike internasjonale organisasjonene spesialisert seg på ulike felter og henter også statistikk fra hverandre. Sammenlikning av hovedtall fra samarbeidsland til Norad, tyder ikke på stor variasjon mellom institusjonene. Dette tyder igjen på at

avvik mellom de store internasjonale institusjonene er blitt et mindre problem i årenes løp. Rolland (1994, 1996), har studert metodeproblemer knyttet til måling av militærutgifter. Hun finner betydelige avvik mellom definisjoner og tallstørrelser de ulike institusjoner oppgir, men hun finner mindre avvik på slutten av perioden hun studerer. Dette støtter opp om våre resultater og/eller tyder på at det naturlig nok, er enklere å finne samsvar mellom hovedtall som nasjonalprodukt, import og eksport enn for et omdiskutert begrep som militærutgifter.

Valg av statistikk kilde bør i høy grad avhenge av hva slags størrelser man vil studere:

- FN's statistikker er best for sosiale og demografiske indikatorer, det er også her både IMF og Verdensbanken henter de fleste av sine sosiale indikatorer.
- IMF legger mer vekt enn de to andre på å bearbeide og samstille utenriksregnskapet og handelsstatistikken, og er også ofte kilden for de øvrige vurderte institusjonene.
- Både IMF og særlig Verdensbanken legger vekt på å sammenstille tidsserier for nasjonalregnskapstall i løpende og faste priser slik at det er mulig å studere utviklingen i et land over tid.
- IMF's World Economic Outlook presenterer vekstrater. Verdensbankens World Development Report, presenterer et bredt spekter av økonomiske og sosiale indikatorer, men kun for ett år i hver utgave.

Eurostat, OECD og FN samarbeider nå med å legge opp til et felles rapporteringssystem for nasjonalregnskapstall. Når dette trer i kraft, er det sannsynlig at IMF og Verdensbanken vil benytte seg av det samme rapporteringssystemet. Dette bør være med på å minske statistiske avvik mellom de ulike institusjonene. I tillegg arbeides det internasjonalt med å utarbeide et bedre og felles opplegg for å beregne kjøpekraftspariteter.

Referanser

IMF (1995): *World Economic Outlook*, Washington, D.C.

IMF (1996): *International Financial Statistical Yearbook*, Washington, D.C.

OECD/DAC (1995): *Development Co-operation*, Paris.

Rolland, M. (1994): *Militærutgifter i utviklingsland, Metodeproblemer knyttet til måling av militærutgifter i norske programland*, Rapport 94/26, Statistisk sentralbyrå.

Rolland, M. (1996): *Militærutgifter i Norges prioriterte samarbeidsland*, Notater 96/33, Statistisk sentralbyrå.

Commission of the European Communities, IMF, OECD, UN, WB (1993): *System of National Accounts*.

UNDP (1994): *Human Development Report*, New York, Oxford.

United Nations (1992a): *Handbook of the International Comparison Program*, New York.

United Nations (1992b): *National Accounts Statistics: Main Aggregates and Detailed Tables I & II*, New York; Publishing Division.

United Nations (1996): *Monthly bulletin of Statistics*; New York; Publishing Division.

United Nations (1995): *Statistical Yearbook*, New York; Publishing Division.

Utenriksdepartementet (1996): *Stortingsproposisjon nr 1, for budsjetterminen 1997.*

Wagner, N (1995): *A review of PPP-Adjusted GDP Estimation and its Potential Use for the Fund's Operational Purposes*, IMF Working Paper.

World Bank (1989, 1993, 1994): *World Development Report*, Washington D.C.

World Bank (1993): *Trends in Developing Countries*, Washington D.C.

World Bank (1994): *World Tables*, Washington D.C.

World Bank (1995): *The World Bank Atlas*, Washington D.C

De sist utgitte publikasjonene i serien Notater

- 96/64 Å. Kaurin: Emballasjestatistikk: Utprøving av metoder og forslag til metode for innhenting av data til en nasjonal statistikk over emballasjeavfall. 46s.
- 97/1 S. Opdahl: Levekårsundersøkelse blant mottakere av grunnstønad: Dokumentasjonsrapport med tabeller. 138s.
- 97/2 E. Berg og K. Rypdal: Historisk utvikling og fremskrivning av forbruket av noen miljøskadelige produkter. 23s.
- 97/3 A. Sundvoll: Undersøkelse om velferdsstatens gleder og byrder: Dokumentasjonsrapport. 88s.
- 97/4 M.S. Bjerkseth: Evaluering av ny metode for utarbeidelse av strukturstatistikk ved Seksjon 460. 145s.
- 97/5 Å. Cappelen: SSBs arbeid med investeringsrelasjoner: erfaringer og planer. 15s.
- 97/6 E. Gulløy, S. Blom og A.A. Ritland: Levekår blant innvandrere 1996: Dokumentasjonsrapport med tabeller. 205s.
- 97/7 S. Blom og A.A. Ritland: Levekår blant innvandrere 1996: Del 2: Tabeller for nordmenn. 1997. 222s.
- 97/8 T.C. Mykkelbost: Resultater fra brukerundersøkelse i forbindelse med NOS 306: Utslipp til luft i norske kommuner 1993. 21s.
- 97/9 H.M. Teigum: Omnibusundersøkelsene 1996: Dokumentasjonsrapport. 136s.
- 97/10 P.O. Lande og T. Heimdal: GERIX START: System- og brukardokumentasjon. 49s.
- 97/11 A. Barstad: Frihetens århundre? Levekår i Norge i et 100-årsperspektiv. 37s.
- 97/12 G. Sparby: Inntekts- og formuesundersøkelsen 1992: Dokumentasjon. 101s.
- 97/13 V. Pedersen: Inntekts- og formuesundersøkelsen 1993: Dokumentasjon. 94s.
- 97/14 V. Pedersen: Inntekts- og formuesundersøkelsen 1994: Dokumentasjon. 93s.
- 97/15 Metodevalg og kostnader ved etablering og drift av et boligregister. 29s.
- 97/16 K. Vassenden: Innvandrersstatistikkprosjektet: Styringsgruppas evaluering. 34s.
- 97/17 E. Heilund, A.M.K. Holmøy, A.C. Steen og B.L. Western: Beregning av vektorer til inntekts- og formuesundersøkelsene 1994. 30s.
- 97/19 H.M. Teigum: Verdiundersøkelsen 1996: Dokumentasjonsrapport. 84s.
- 97/20 T. Ouren og T. Vik: Prosjektrapport: Voksenopplæringsprosjektet 1995-1996. 24s.
- 97/21 S. Hansen og T. Skoglund: Beregning av sysselsetting og lønn i nasjonalregnskapet. 36s.
- 97/22 H. Lövkvist: Standardiserte rater - en metodebeskrivelse med eksempler fra dødsårsaksstatistikken. 45s.
- 97/23 T. Vik og T. Ouren: Voksenopplæringsprosjektet: Dokumentasjon av databasen og rutiner. 34s.
- 97/24 A.S. Andersen: Gerix-data: Gir de grunnlag for å vurdere inntektssystemet for kommunene? 58s.
- 97/25 Ø. Amundrud og I. Tuveng: Utredning av utvalgsplan for sentral sykefraværstatistikk. 36s.
- 97/26 J. Lyngstad: Innvandreres demografi og levekår. 38s.
- 97/27 L. Rogstad, P. Schøning, M.V. Dysterud og S. Homstvedt: Arealstatistikk i Norge: Resultater fra en brukerundersøkelse. 30s.
- 97/28 H.N. Næsheim og I. Tuveng: Muligheter for å få yrkesdata i registerbaserte statistikker. 37s.
- 97/29 J. Rodriguez: Sesongjustering i praksis - en innføring: April 1997. 71s.
- 97/30 K-G. Lindquist: Database for energiintensive næringer: Tall fra industristatistikken. 17s.

Statistisk sentralbyrå

Oslo:
Postboks 8131 Dep.
0033 Oslo

Telefon: 22 86 45 00
Telefaks: 22 86 49 73

Kongsvinger:
Postboks 1260
2201 Kongsvinger

Telefon: 62 88 50 00
Telefaks: 62 88 50 30

ISSN 0806-3745

